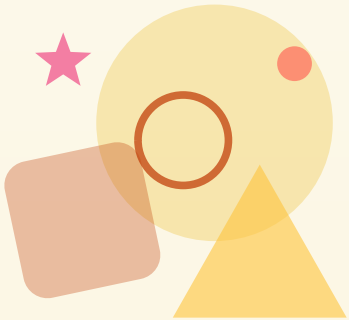
Talim Noktası.

6. Sınıf

Sosyal Bilgiler

Ülkemizin doğal ve beşerî çevre özellikleri arasındaki ilişki

2. Öğrenme Alanı: Evimiz Dünya · Konu 01 · Konu Anlatımı

2. ÖĞRENME ALANI

Ülkemizin doğal ve beşerî çevre özellikleri arasındaki

Bu temada neler var?

1 Ülkemizin Doğal Çevre Özellikleri 4
2 Ülkemizin Beşerî Çevre Özellikleri 8
3 Doğal ve Beşerî Çevre Arasındaki İlişki 12
★ Konu Testi 17
★ Cevap Anahtarı 19

Rize'de bir arkadaşınızın evi yemyeşil bir yamaçta, komşusundan epey uzakta durur. Konya'daki bir arkadaşınızın köyünde ise evler birbirine yakın kurulmuştur ve çevrede uçsuz bucaksız buğday tarlaları vardır. Bu farkın bir rastlantı olmadığını biliyor muydunuz? Bu konuda ülkemizin doğal ve beşerî çevre özelliklerini tanıyacak, ikisi arasındaki ilişkiyi çözümleyeceksiniz.

Bu konuda

- Ülkemizin iklim ve yer şekillerini tanıyacaksınız.
- Nüfus, göç ve yerleşme özelliklerini inceleyeceksiniz.
- Doğal çevrenin insanı, insanın da doğal çevreyi nasıl etkilediğini çözümleyeceksiniz.

Anahtar kavramlar

doğal çevre · beşerî çevre · hava olayı · hava durumu · iklim · yer şekilleri · nüfus · yoğun nüfus · seyrek nüfus · göç · yerleşme

Etkinlik 1

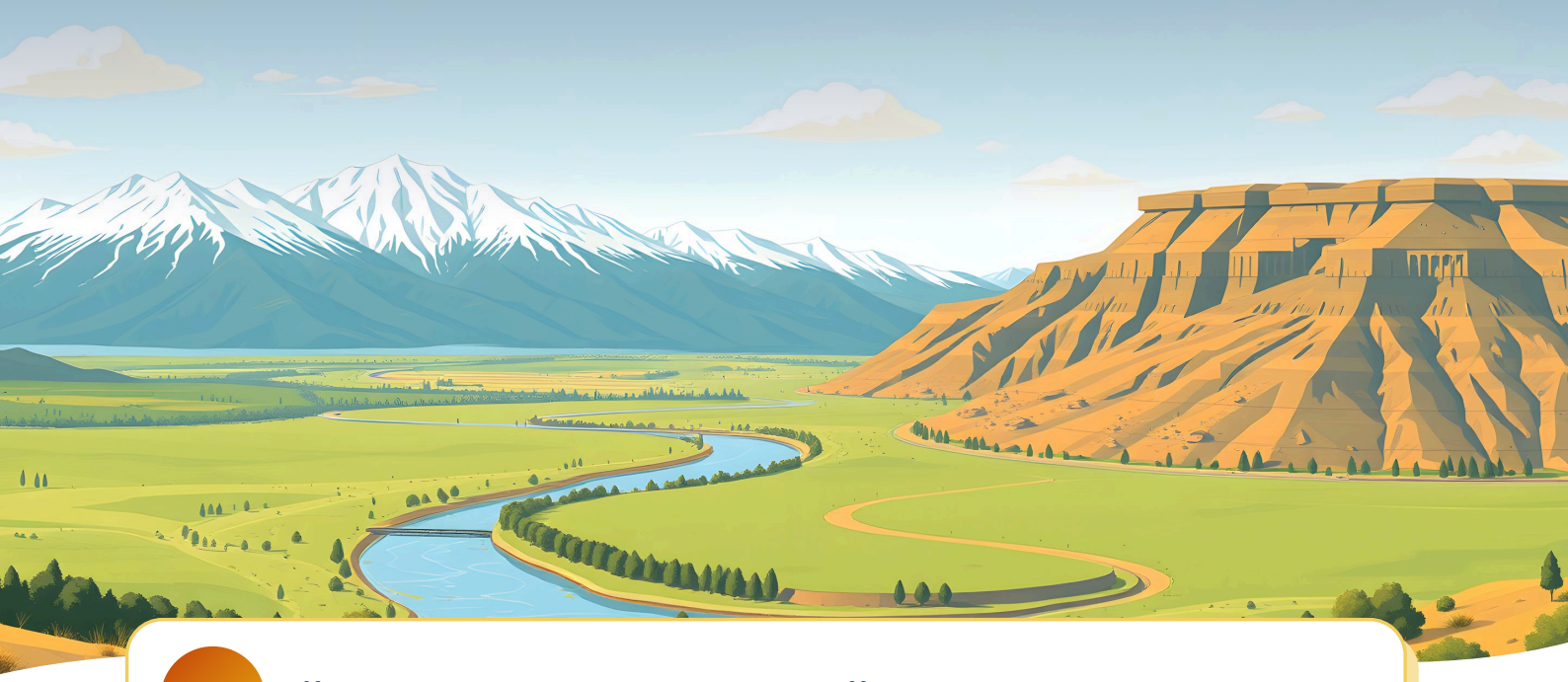
Ön değerlendirme: Ne biliyorsunuz?

Doğru ifadelerin yanına **D**, yanlış ifadelerin yanına **Y** yazınız. Yanlış bulduğunuz ifadeyi düzelterek yeniden yazınız.

1. "Yarın Ankara'da kar yağacak." cümlesi iklimle ilgilidir.
2. Ülkemizin her yerinde aynı iklim görülür.
3. Dağlar, ovalar ve platolar yer şekillerindendir.
4. İnsanlar çoğunlukla düz, verimli ve suyu bol yerlere yerleşir.
5. İnsanlar doğal çevreyi hiç değiştiremez.

Zorlandıysanız: Bugünkü hava ile yaşadığınız yerin "her yıl kışın nasıl olduğunu" karşılaştırarak düşününüz.

Notlarım

1 Ülkemizin Doğal Çevre Özellikleri

Doğal çevre özellikleri denince akla ilk gelen ikisi **iklim** ve **yer şekilleri**dir. Önce iklimi anlamak için gökyüzüne bakalım.

Hava olayı, hava durumu ve iklim

Tanım Hava olayı

Atmosferde sıcaklık, nem ve basınç değişimiyle oluşan yağmur, kar, dolu, sis ve rüzgâr gibi olaylara hava olayı denir.

Hava olayları bir yerde kısa süre içinde art arda görülür ve o günün havasını oluşturur. Bir yerde birkaç saat ya da birkaç gün boyunca görülen hava koşullarına **hava durumu** denir. Televizyondaki "hava raporu" bize hava durumunu anlatır.

Tanım İklim

Geniş bir alanda uzun yıllar boyunca gözlenen hava koşullarının ortalamasına iklim denir.

Hava olayından iklime

Süre uzadıkça ve alan genişledikçe hava olayından iklime geçilir

1 — Hava olayı
Yağmur, kar, dolu, sis, rüzgâr. Dakikalar ya da saatler sürer.

2 — Hava durumu
Bir yerde birkaç saatlik ya da günlük hava. "Yarın Ankara'da kar var."

3 — İklim
Geniş bir alanda uzun yılların ortalaması. "İç Anadolu'da kışlar soğuk ve karlıdır."

Örnek 1: Hava durumu mu, iklim mi?

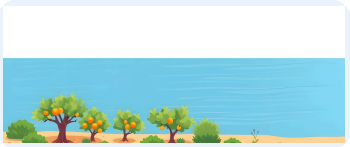
Soru: Aşağıdaki cümleler hava durumuyla mı, iklimle mi ilgilidir? a) "Bu sabah İzmir'de sis var." b) "Rize'de her mevsim yağış görülür." c) "Hafta sonu Erzurum'da kar bekleniyor." ç) "Antalya'da kışlar ılık geçer."

Çözüm: a) Hava durumu: kısa süreli, o sabaha ait. b) İklim: uzun yılların ortalaması. c) Hava durumu: birkaç günlük tahmin. ç) İklim: her yıl tekrarlanan genel özellik. Cümlede "her mevsim", "genellikle", "kışları" gibi uzun süreyi anlatan sözler varsa iklimden söz ediliyordur.

Ülkemizin iklim tipleri

Ülkemiz aslında Akdeniz ikliminin etkili olduğu bir kuşakta yer alır. Ancak üç tarafının denizlerle çevrili olması, dağların uzanışı ve yükseltinin batıdan doğuya doğru artması nedeniyle ülkemizde üç farklı iklim tipi görülür.

AKDENİZ İKLİMİ

Ege ve Akdeniz kıyıları boyunca görülür; Marmara Denizi'nin çevresinde de etkisini gösterir. Yaz ayları sıcak geçer, yağış pek düşmez; kış ayları ılıktır ve yağışlar bu mevsimde düşer. Bitki örtüsü **maki** adı verilen kısa çalılıklardır.

KARADENİZ İKLİMİ

Karadeniz kıyıları boyunca görülür. Her mevsim yağışlıdır. Yaz ile kış arasındaki sıcaklık farkı azdır. Bitki örtüsü **orman**dır.

KARASAL İKLİM

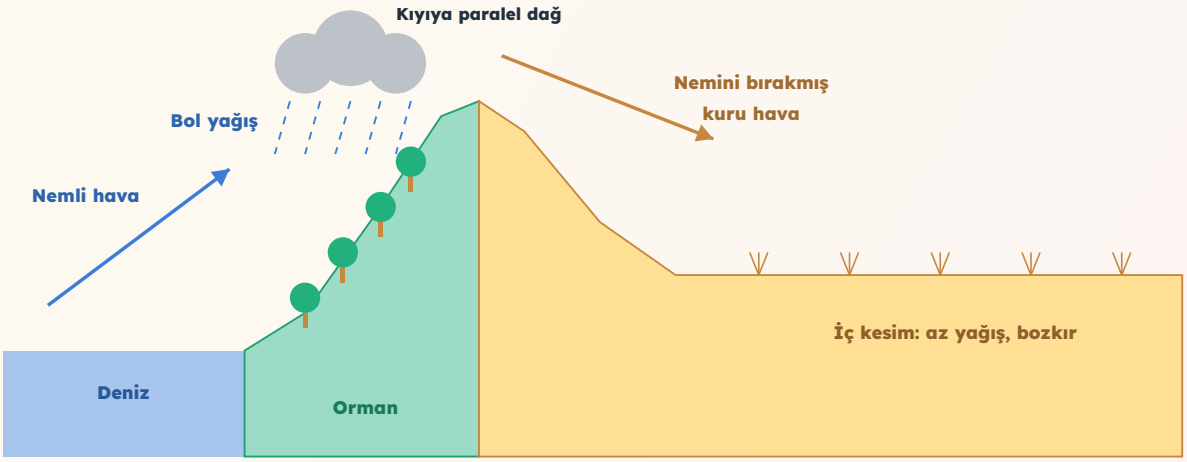
İç kesimlerde görülür. Yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk ve kar yağışlıdır. Gece ile gündüz arasındaki sıcaklık farkı fazladır. Bitki örtüsü **bozkır**dır.

Yer şekilleri ve iklim

Ülkemizin yer şekilleri çok çeşitlidir. Genel olarak engebeli bir ülkeyiz ve yükselti batıdan doğuya doğru artar. Karadeniz ve Akdeniz kıyılarında dağlar kıyıya **paralel** uzanır. Bu dağlar denizden gelen nemli havanın iç kesimlere ulaşmasını engeller. Bu yüzden kıyılar bol yağış alırken iç kesimler kurak kalır.

Dağlar denizin etkisini neden durdurur?

Şema temsilîdir, ölçeksizdir

Ege Bölgesi'nde ise dağlar kıyıya **dik** uzanır. Dağların arasındaki ovalar denize açılır, deniz etkisi bu ovalar boyunca içerilere kadar sokulur.

DAĞ

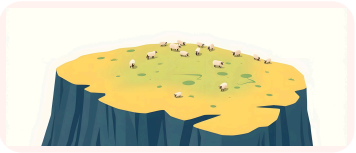
Çevresine göre çok yüksek yer şekilleridir. Kuzey Anadolu Dağları ve Toros Dağları kıyıya paralel uzanır.

OVA

Çevresine göre alçakta kalan, düz ve geniş alanlardır. Çukurova, Konya Ovası, Bafra ve Çarşamba ovaları bunlara örnektir. Tarım için elverişlidir.

PLATO

Yüksekte bulunan, akarsularla derince yarılmış geniş düzlüklerdir. Doğu Anadolu'daki Erzurum-Kars Platosu bunlardandır.

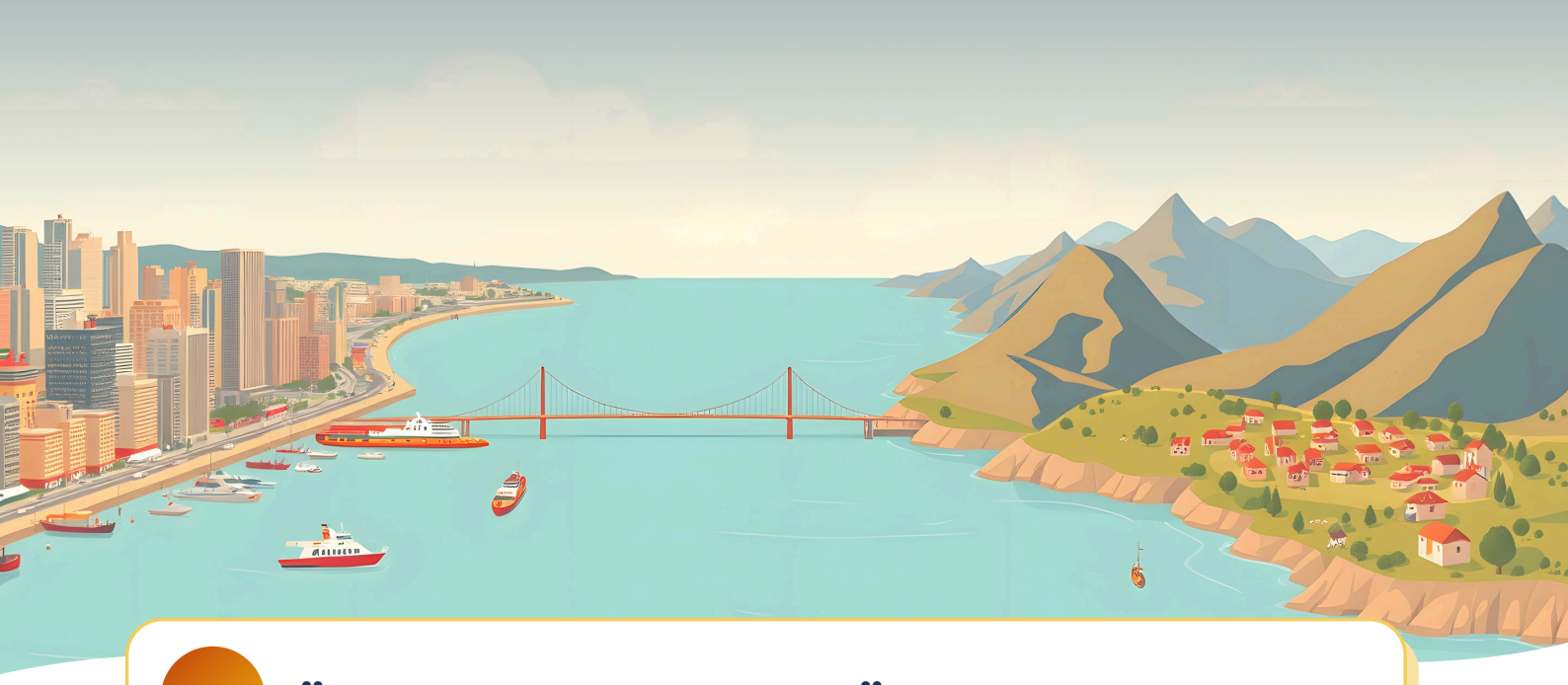
Ne öğrendik?

1. Hava durumu ile iklim arasındaki farkı bir cümleyle açıklayınız.

2. Kışları ılık ve yağışlı, yazları sıcak ve kurak geçen iklim hangisidir?

3. Karadeniz kıyıları bol yağış alırken iç kesimler neden kurak kalır?

Notlarım

2 Ülkemizin Beşerî Çevre Özellikleri

Beşerî çevre özelliklerinden üçünü inceleyeceğiz: **nüfus**, **göç** ve **yerleşme**.

Nüfus ve nüfusun dağılışı

Tanım Nüfus

Belirli bir zamanda bir yerde yaşayan insanların sayısına nüfus denir.

Ülkemizde nüfus her yere eşit dağılmamıştır. Bazı yerlerde insanlar çok kalabalık yaşar; bu yerlere **yoğun nüfuslu** yerler denir. Bazı yerlerde ise az sayıda insan yaşar; bu yerlere de **seyrek nüfuslu** yerler denir. Nüfusun dağılışını hem doğal hem beşerî etkenler belirler.

Nüfusun dağılışını etkileyen etkenler

Nüfusu artıran etkenler

- D Ilıman iklim
- D Düz ve verimli topraklar
- D Bol su kaynakları
- B Sanayi ve iş imkânı
- B Ulaşım ve ticaret kolaylığı

Nüfusun dağılışı

Nüfusu azaltan etkenler

- D Çok soğuk ya da kurak iklim
- D Yüksek ve engebeli arazi
- D Verimsiz toprak
- B İş imkânının azlığı
- B Ulaşımın zorluğu

D doğal etken B beşerî etken

Yer	Nüfus	Nedeni
İstanbul ve Marmara Denizi çevresi	Yoğun	Sanayi, ticaret ve iş imkânı fazla; ulaşım kolay.
Çukurova gibi kıyı ovaları	Yoğun	Düz ve verimli topraklar, ılıman iklim.
Doğu Anadolu'nun yüksek kesimleri	Seyrek	Kışlar çok soğuk ve uzun, arazi engebeli, ulaşım zor.
Tuz Gölü çevresi	Seyrek	Yağış az, topraklar tuzlu ve tarıma elverişsiz.

Göç

Tanım Göç

İnsanların sürekli ya da geçici olarak yaşadıkları yeri değiştirmesine göç denir.

İnsanlar çoğunlukla daha iyi iş, eğitim ve sağlık imkânı aradıkları için göç eder; doğal afet ya da savaş gibi zorunlu nedenler de göçe yol açabilir. Ülkemizde görülen başlıca göç türleri şunlardır:

KÖYDEN KENTE GÖÇ

İş, eğitim ve sağlık imkânları için köylerden şehirlere yapılan sürekli göçtür. Şehirlerin nüfusunu artırır.

MEVSİMLİK TARIM GÖÇÜ

Fındık, pamuk gibi ürünlerin hasadı için birkaç aylığına başka yerlere gidilir. Hasat bitince geri dönülür.

YAYLACILIK

Yazın hayvanları otlatmak ya da serinlemek için yüksekteki yaylalara çıkılır. Karadeniz'de ve Toros Dağları'nda yaygındır.

Yerleşme

İnsanlar evlerini kurarken suya, toprağa, iklime ve arazinin eğimine bakar. Bu yüzden ülkemizin farklı yerlerinde farklı yerleşme biçimleri görülür.

- **Dağınık yerleşme:** Evler birbirinden uzaktır. Doğu Karadeniz'de arazi eğimli olduğu, tarım alanları küçük parçalar hâlinde bulunduğu ve su kaynakları her yerde olduğu için evler yamaçlara dağılmıştır.
- **Toplu yerleşme:** Evler birbirine yakındır. İç Anadolu'da su kaynakları az olduğu için evler su kaynaklarının çevresinde toplanmıştır.

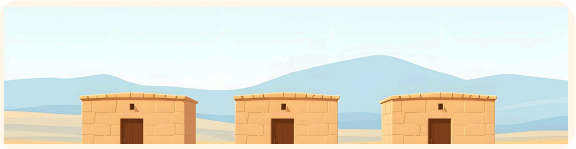
Evlerin yapımında kullanılan malzeme ve çatıların biçimi de doğal çevreye göre değişir:

KARADENİZ EVİ

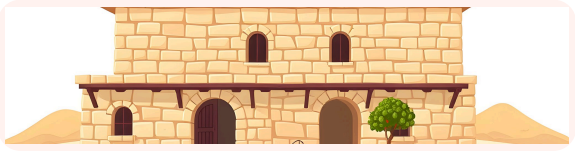
Orman bol olduğu için **ahşap** kullanılır. Yağış çok olduğu için çatılar **eğimli**dir, su kolayca akar.

İÇ ANADOLU EVİ

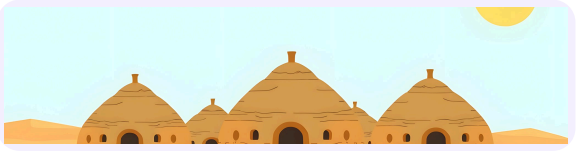
Ağaç az, toprak bol olduğu için **kerpiç** kullanılır. Kerpiç evi yazın serin, kışın sıcak tutar.

GÜNEYDOĞU EVİ

Yağış az olduğu için damlar **düz**dür. Yazın sıcak gecelerde damlarda serinlenir.

HARRAN EVLERİ

Kubbeli **kümbet evleri** kerpiçten yapılır. Ağacın az olduğu bu sıcak yerde içerisi serin kalır.

Örnek 2: Evlerin dili

Soru: Elif, Rize'deki dedesinin evinin ahşap ve çatısının dik eğimli olduğunu, Şanlıurfa'daki teyzesinin evinin ise taş ve düz damlı olduğunu fark etti. Bu farkın doğal çevreyle ilişkisi nedir?

Çözüm: Rize'de orman bol olduğu için ahşap kolay bulunur; yağış çok olduğu için çatının eğimli olması suyun akmasını sağlar. Şanlıurfa'da ise yağış azdır, damın düz olması sorun yaratmaz; ağaç az olduğu için taş kullanılır. Yani evlerin malzemesi ve biçimi **doğal çevreye** göre şekillenmiştir.

Ne öğrendik?

1 Yoğun nüfuslu bir yerin iki özelliğini yazınız.

2 Mevsimlik tarım göçü ile köyden kente göç arasındaki fark nedir?

3 Doğu Karadeniz'de dağınık yerleşmenin görülmesinin bir nedenini yazınız.

Notlarım

3 Doğal ve Beşerî Çevre Arasındaki İlişki

Tanım Doğal çevre ve beşerî çevre

Doğanın kendiliğinden oluşturduğu iklim, yer şekilleri, akarsu ve bitki örtüsü gibi özelliklere doğal çevre denir. İnsanların doğal çevre üzerinde ortaya koyduğu nüfus, göç, yerleşme, tarım alanı ve yol gibi özelliklere ise beşerî çevre denir.

Doğal çevre ile beşerî çevre birbirini etkiler. Bu ilişki iki yönlüdür.

Doğal çevre ile beşerî çevre arasındaki iki yönlü ilişki

Bol yağış → eğimli çatı Ilık kış → seracılık
Düz, verimli ova → kalabalık nüfus Sert iklim → göç

Doğal çevre
iklim, yer şekilleri,
su, toprak, bitki örtüsü

Doğal çevre insanı etkiler →

← **İnsan doğal çevreyi etkiler**

Beşerî çevre
nüfus, göç, yerleşme,
tarım, sanayi, ulaşım

Yamaçları teraslama Baraj ve sulama kanalı Tünel açma
Ormanları yapılaşmaya açma Sulak alanları kurutma

Doğal çevre insanı etkiler

- **Tarım ürünleri:** Karadeniz'in bol yağışı çay ve fındık tarımına, İç Anadolu'nun karasal iklimi buğday ve arpa tarımına, Akdeniz kıyılarının ılık kışları turunçgil (portakal, limon) tarımına uygundur.
- **Nüfus ve yerleşme:** İnsanlar düz, verimli ve suyu bol yerlere yerleşir; soğuk, yüksek ve engebeli yerlerde nüfus seyrektir.
- **Evler ve giyim:** Ev malzemesi ve çatı biçimi iklime ve yöredeki malzemeye göre seçilir. Soğuk yerlerde kalın giyilir.
- **Ekonomik faaliyetler:** Doğu Anadolu'nun yüksek kesimlerinde yazın yeşeren çayırlar hayvancılığa, uzun ve sıcak yazlar kıyılarda turizme olanak sağlar.

İnsan doğal çevreyi etkiler

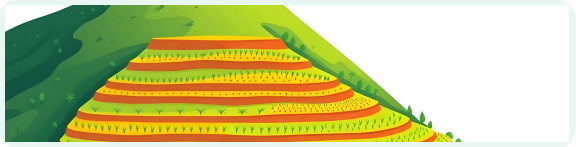
İnsanlar da ihtiyaçlarını karşılamak için doğal çevreyi değiştirir. Bu değişimlerin bazıları yaşamı kolaylaştırır, bazıları ise çevreye zarar verebilir.

SERACILIK

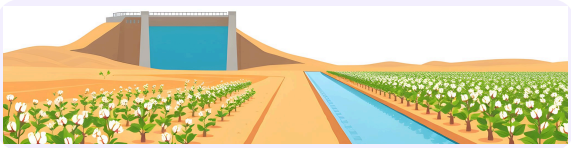
Akdeniz kıyılarında kışların ılık geçmesinden yararlanılarak seralar kurulur. Böylece kışın da sebze yetiştirilir.

TERASLAMA

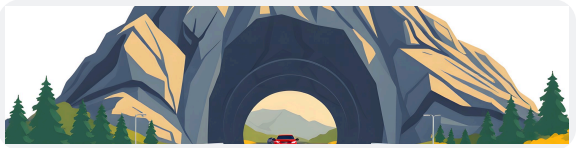
Eğimli yamaçlar basamaklara ayrılarak tarıma açılır. Bu, toprağın yağmurla taşınmasını da azaltır.

BARAJ VE SULAMA

Barajlarda biriktirilen su kanallarla kurak ovalara taşınır. Güneydoğu Anadolu'da Harran Ovası'nda sulamayla pamuk üretimi artmıştır.

TÜNEL VE YOL

Dağların içinden tüneller açılarak engebeli yerler arasında ulaşım kolaylaştırılır.

Tuzağa düşme!

Her değişim yararlı değildir

Orman alanlarının yapılaşmaya açılması, sulak alanların kurutulması, akarsuların kirletilmesi ve kıyıların betonla kaplanması doğal çevreye zarar verir. Doğal çevreyi değiştirirken gelecek nesilleri de düşünmek gerekir.

Örnek 3: Sınıflandıralım ve ilişkilendirelim

Soru: Bir öğrenci yaşadığı köy hakkında şu notları aldı: “Köyümüz yüksek bir yamaçtadır. Kışlar uzun ve karlıdır. Köyde 40 hane vardır. Gençlerin çoğu iş için şehre taşınmıştır. Evler taştan yapılmıştır.” Bu notları doğal ve beşerî çevre özelliği olarak ayırıp aralarındaki bir ilişkiyi yazınız.

Çözüm: Doğal: Yüksek yamaç (yer şekli), uzun ve karlı kışlar (iklim). **Beşerî:** 40 hane (yerleşme, nüfus), gençlerin şehre taşınması (göç), taş evler (yerleşme). **İlişki:** Kışların uzun ve sert, arazinin yüksek ve engebeli olması tarım ve iş imkânlarını sınırlar; bu da gençlerin şehre göç etmesine yol açar.

Çevremizi koruyalım

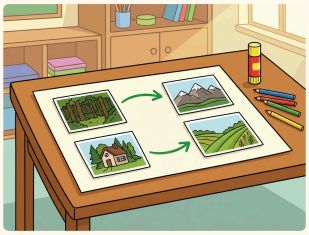
Doğal çevreyi kullanırken onu korumak da bizim görevimizdir. Bu anlayışa **çevresel sürdürülebilirlik** denir. Suyu ve elektriği tasarruflu kullanmak, atıkları ayrıştırmak, dere ve kıyıları kirletmemek, ağaç dikme etkinliklerine katılmak hepimizin yapabileceği davranışlardır. Okulunuzda bir “çevre gözlem formu” hazırlayıp bu davranışları bir ay boyunca izleyebilirsiniz.

Etkinlik 2

Görev kartı: Ülkemizin çevre kartları

Ürün: Bir sınıflama tablosu ve bir ilişki kartı. **Süre:** 1 hafta. **Çalışma:** 3-4 kişilik grup.

1. Ülkemizden bir yöre seçiniz (ör. Doğu Karadeniz, Konya Ovası, Harran Ovası).
2. Yörenin iklimini, yer şekillerini, nüfusunu, göç durumunu ve yerleşme özelliklerini kaynaklardan araştırınız.
3. Bulduklarınızı “doğal” ve “beşerî” diye iki sütunlu bir sınıflama tablosuna yazınız.
4. Aralarındaki en az iki ilişkiyi ok çizerek gösteriniz (ör. bol yağış → eğimli çatı).
5. Yörede doğal çevreyi koruyacak bir öneri yazınız.
6. Ürününüzü sınıfta sununuz.

★ PUANLAMA ANAHTARI

Ölçüt	Tam (3)	Kısmen (2)	Henüz değil (1)
Araştırma	Beş özelliğin hepsi kaynaklardan bulunmuş.	Özelliklerin bir kısmı eksik.	Araştırma yapılmamış.
Sınıflama	Doğal ve beşerî özellikler doğru ayrılmış.	Bir-iki özellik yanlış sütunda.	Tablo eksik ya da karışık.
İlişki	En az iki ilişki doğru ve gerekçeli.	Bir ilişki doğru.	İlişki kurulmamış.
Öneri ve sunum	Uygulanabilir öneri, anlaşılır sunum.	Öneri genel, sunum kısmen anlaşılır.	Öneri ve sunum yok.

Tuzağa düşme!

Yanılgı avı: Doğal ve beşerî çevre

- ✗ “Bugün yağmur yağıyor, demek ki buranın iklimi yağışlı.” → ✓ Bir günün havası hava durumudur; iklim uzun yılların ortalamasıdır.
- ✗ “Ülkemizin her yerinde Akdeniz iklimi görülür.” → ✓ Kıyılarda Akdeniz ve Karadeniz iklimi, iç kesimlerde karasal iklim görülür.
- ✗ “Nüfusun dağılışını yalnızca doğal etkenler belirler.” → ✓ Sanayi, ticaret ve ulaşım gibi beşerî etkenler de etkilidir.
- ✗ “İnsanın doğal çevreye etkisi her zaman olumsuzdur.” → ✓ Teraslama ya da ağaçlandırma gibi olumlu etkiler de vardır.

✓ Ne öğrendik?

1. Ülkemizde görülen üç iklim tipini ve birer özelliğini yazınız.

2. Tuz Gölü çevresinin seyrek nüfuslu olmasının iki nedenini yazınız.

3. Akdeniz kıyılarında seracılığın yaygın olması hangi doğal özellikle ilgilidir?

4 Aşağıdakilerden hangisi insanın doğal çevreyi etkilemesine örnektir?

A) Karadeniz kıyılarının her mevsim yağış alması
B) Eğimli bir yamacın teraslanarak tarıma açılması
C) Doğu Anadolu'da kışların uzun ve soğuk geçmesi
D) İç Anadolu'da bitki örtüsünün bozkır olması

5 Kendi yaşadığınız yerden bir doğal ve bir beşerî özellik yazıp aralarındaki ilişkiyi bir cümleyle açıklayınız.

Notlarım

Konu Testi

✓ Ne öğrendik?

Aşağıdaki soruları dikkatle okuyunuz. Her sorunun doğru seçeneğini işaretleyiniz.

1. Hafta sonu bir haber bülteninde ve bir belgeselde aşağıdaki cümleler söyleniyor. Bu cümlelerden hangisi iklimle ilgilidir?
   A) Yarın İzmir'de öğleden sonra sağanak yağış bekleniyor.
   B) Antalya'da yazlar sıcak ve kurak, kışlar ılık ve yağışlı geçer.
   C) Bu akşam Erzurum'da kar yağışı görülecek.
   D) Ankara'da bugün hava parçalı bulutlu olacak.

2. Bir bölgede her mevsim yağış görülür. Yamaçlar sık ormanlarla kaplıdır, çay ve fındık yetiştirilir. Bu özellikler hangi iklim tipine aittir?
   A) Akdeniz iklimi
   B) Karasal iklim
   C) Karadeniz iklimi
   D) Çöl iklimi

3. Karadeniz ve Akdeniz kıyılarında dağlar kıyıya paralel uzanır. Bu durumun iklime etkisi aşağıdakilerden hangisidir?
   A) Deniz etkisi iç kesimlere kadar kolayca sokulur.
   B) Kıyılar az, iç kesimler bol yağış alır.
   C) Yükselti doğudan batıya doğru artar.
   D) Nemli hava iç kesimlere ulaşamaz, kıyılar bol yağış alır.

4. Bir öğrenci, nüfusun dağılışını incelerken iklimin, yer şekillerinin, su kaynaklarının, ulaşımın ve iş imkânının nüfusu etkilediğini öğreniyor. Buna göre aşağıdaki yerlerden hangisinde nüfusun seyrek olması beklenir?
   A) Düz, verimli ve suyu bol bir ova
   B) Sanayisi gelişmiş bir liman kenti
   C) Yüksek, soğuk ve engebeli bir dağlık alan
   D) Ulaşım yollarının kesiştiği bir kent

5. Her yıl ağustos ayında bazı işçiler Doğu Karadeniz'e fındık toplamaya gider, hasat bitince de yaşadıkları yere geri döner. Bu işçilerin yaptığı göç aşağıdakilerden hangisidir?
   A) Köyden kente göç
   B) Mevsimlik tarım göçü
   C) Yaylacılık
   D) Dış göç

6 Doğu Karadeniz'deki bir köyü gezen bir öğrenci, evlerin yamaçlara dağılmış olduğunu ve her evin kendi bahçesinin yanında durduğunu gördü. Buna göre bu köyde evlerin birbirinden uzak, yani dağınık olmasının temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Arazinin eğimli, tarım alanlarının küçük parçalar hâlinde olması
B) Su kaynaklarının çok az olması
C) Bölgede hiç orman bulunmaması
D) Yazların çok kurak geçmesi

KENDİME NOT

Bu konuda	Evet	Kısmen	Henüz değil
Hava olayı, hava durumu ve iklimi ayırt edebiliyorum.			
Ülkemizdeki iklim tiplerini ve yer şekillerini tanıyorum.			
Yoğun ve seyrek nüfuslu yerlerin nedenlerini açıklayabiliyorum.			
Göç türlerini ve yerleşme biçimlerini örneklendirebiliyorum.			
Doğal ve beşerî çevre arasındaki iki yönlü ilişkiyi çözümleyebiliyorum.			

Notlarım

Cevap Anahtarı

Ön Değerlendirme

1. **Y.** Bir sonraki günün havasını anlatan bu cümle hava durumuyla ilgilidir; iklim uzun yılların ortalamasını anlatır.
2. **Y.** Ülkemizde Akdeniz, Karadeniz ve karasal olmak üzere farklı iklim tipleri görülür.
3. **D.** Dağlar, ovalar ve platolar yer şekillerine örnektir.
4. **D.** İnsanlar çoğunlukla düz, verimli ve suyu bol yerleri yerleşmek için seçer.
5. **Y.** İnsanlar seracılık, teraslama ve baraj yapımı gibi çalışmalarla doğal çevreyi değiştirebilir.

1. Ülkemizin Doğal Çevre Özellikleri

1. Hava durumu kısa süreli hava koşullarıdır; iklim ise geniş bir alanda uzun yılların ortalamasıdır.
2. Akdeniz iklimi.
3. Kıyıya paralel uzanan Kuzey Anadolu Dağları denizden gelen nemli havanın iç kesimlere ulaşmasını engeller. Nem kıyı tarafında yağışa dönüşür.

2. Ülkemizin Beşerî Çevre Özellikleri

1. Örnek: Düz ve verimli topraklar, iş imkânının fazla olması (ılıman iklim, kolay ulaşım da olur).
2. Mevsimlik tarım göçü geçicidir; hasat bitince geri dönülür. Köyden kente göç ise süreklidir.
3. Arazinin eğimli olması, tarım alanlarının küçük parçalar hâlinde bulunması ya da su kaynaklarının her yerde olması.

3. Doğal ve Beşerî Çevre Arasındaki İlişki

1. Akdeniz iklimi: yazları sıcak ve kurak, kışları ılık ve yağışlı. Karadeniz iklimi: her mevsim yağışlı. Karasal iklim: kışları soğuk ve karlı, sıcaklık farkı fazla.
2. Yağışın az olması ve toprakların tuzlu olup tarıma elverişsiz olması.
3. Kışların ılık geçmesiyle.
4. **B.** Teraslama insanın yaptığı bir değişikliktir. Diğer seçenekler doğal çevre özelliğidir.
5. Örnek: “Yaşadığım ilçe düz bir ovadadır (doğal); bu yüzden tarım gelişmiş ve nüfus kalabalıktır (beşerî).” (Cevaplar yaşanan yere göre değişir.)

Konu Testi

1. **B.** İklim, geniş bir alanda uzun yıllar boyunca gözlenen hava koşullarının ortalamasıdır. Öteki cümleler kısa süreli hava durumunu anlatır.
2. **C.** Her mevsim yağışlı olması, sık ormanlar, çay ve fındık tarımı Karadeniz ikliminin özellikleridir.
3. **D.** Kıyıya paralel uzanan dağlar denizden gelen nemli havanın iç kesimlere ulaşmasını engeller. Bu yüzden kıyılar bol yağış alır, iç kesimler daha kurak olur.
4. **C.** İnsanlar düz, verimli ve suyu bol yerlere yerleşir. Yüksek, soğuk ve engebeli yerlerde nüfus seyrektir.
5. **B.** Tarım işlerinde çalışmak için belirli bir mevsimde yapılan geçici göçe mevsimlik tarım göçü denir.
6. **A.** Doğu Karadeniz'de arazi eğimlidir ve tarım alanları küçük parçalar hâlindedir. Herkes kendi tarlasının yanına ev yaptığı için evler dağınıktır.

Notlarım